

HANDEL EN ONTWIKKELING: DE ROL VAN FAIR TRADE

Oxfam-Wereldwinkels – februari 2012

Vedastus Ngaiza, KCU, koffiecoöperatie, Tanzania: “Eerlijke handel is zoveel meer dan de prijs die voor de koffie wordt betaald. In de eerste plaats maakt eerlijke handel onze boerenorganisaties sterk. Bovenop de fairtrademinumprijs betaalt eerlijke handel nog een premie van 10 dollarcent per pond. De plaatselijke coöperaties beslissen democratisch hoe die premie zal worden besteed. Belangrijk is dat de fairtrade premie de mensen stimuleert om te debatteren over toekomstige plannen. De premie geeft hen het vertrouwen dat ze – door hun gezamenlijke inspanningen – hun levenssituatie kunnen verbeteren.”

Fair Trade als duurzame economische ontwikkelingsstrategie

Oxfam ijvert voor een rechtvaardige wereld zonder armoede, voor een wereld waarin mensen invloed hebben op beslissingen die hun levens beïnvloeden, hun rechten kunnen genieten en hun verantwoordelijkheid als burgers kunnen opnemen. Eén van de manieren waarop Oxfam werkt aan duurzame oplossingen voor onrecht en armoede, is Fair Trade. Daarbij houden we aan een geïntegreerde visie op Fair Trade als

- duurzame economische ontwikkelingsstrategie;
- waardegebaseerde bedrijfspraktijk; en
- wereldwijde beweging van actieve burgers.

Armoede bestrijden gaat niet over het vervullen van de noden van mensen, maar over het realiseren van hun rechten. Inspanningen om armoede te bestrijden moeten de betrokken mensen en bevolkingsgroepen centraal stellen. Fair Trade maakt gebruik van handel als middel tot ontwikkeling en versterking van gemarginaliseerde, kleinschalige producenten. Het is een handelssysteem dat producenten en consumenten met elkaar verbindt en dat sociale, ecologische en economische randvoorwaarden aan de handelsrelatie stelt. Een belangrijke en unieke component van Fair Trade zijn de economische criteria:

- een prijs die de kosten van een duurzame productie dekt;
- een sociale premie die door de producentenorganisatie collectief geïnvesteerd wordt;
- de mogelijkheid tot voorfinanciering; en
- langetermijnrelaties tussen producent en aankoper.

Mededeling “Handel en ontwikkeling” van de Europese Commissie

Eind januari publiceerde de Europese Commissie een nieuwe strategie rond handel en ontwikkeling. Het engagement om kleinschalige producenten en eerlijke, biologische en ethische handelsinitiatieven te steunen, zijn stappen in de goede richting. Toch blijft de fairtradebeweging op haar honger zitten. De focus van de Mededeling blijft al te zeer op handelsakkoorden liggen en de principes van eerlijke handel worden amper doorgetrokken in de Europese beleidsdomeinen.

Enkele kanttekeningen

- *“Faire, ethische en biologische handel”*

We verwelkomen de verwijzing naar private duurzaamheidslabels in de Mededeling van de Europese Commissie en naar hun aandeel in het bevorderen van duurzame en inclusieve groei (p. 14-15), maar betreuren dat de Europese Commissie geen beleid uittekent specifiek rond Fair Trade. Het is jammer

dat Fair Trade gereduceerd wordt tot een consumentengarantiesysteem. Het is immers een concept dat verder reikt dan wat duurzaamheidslabels doen. Fair Trade is een economische ontwikkelingsstrategie die bijdraagt tot duurzame ontwikkeling door betere handelscondities voor en het respecteren van de rechten van gemarginaliseerde producenten en arbeiders. De internationale definitie van Fair Trade als ontwikkelingsconcept werd erkend in de Resolutie van het Europees Parlement over Fair Trade en Ontwikkeling uit 2006 en in de Mededeling over Fair Trade van de Europese Commissie uit 2009. Er is nood aan een proactief beleid rond Fair Trade, en daarnaast aan een beleid rond handelsgerelateerde garantiesystemen die aan bepaalde minimumvoorwaarden voldoen, een beleid dat er dan op gericht is een “level playing field” te creëren voor geloofwaardige en transparante garantiesystemen.

Vraag: Welke concrete maatregelen voorziet de Commissie om private duurzaamheidslabels te promoten, in de Europese Unie en in ontwikkelingslanden? Kunnen zij bijvoorbeeld een tool zijn om de invulling en de kwaliteit van de “Sustainable Development Chapters van handelsakkoorden te verzekeren?

- *Pakket maatregelen ter ondersteuning van kleinschalige producenten in ontwikkelingslanden*

De Mededeling van de Europese Commissie schuift op p. 10 een pakket maatregelen naar voren ter ondersteuning van kleine operatoren in ontwikkelingslanden – en heeft het daarbij onder andere ook over hun toegang tot faire, ethische en biologische labelsystemen. De link tussen handel en ontwikkeling wordt in de Mededeling nog teveel gemaakt binnen de “business as usual” van handelsakkoorden en tarifaire maatregelen. Traditionele multilaterale en bilaterale onderhandelingen dragen echter maar heel beperkt bij tot het verminderen van de armoede van gemarginaliseerde producenten en arbeiders. Zo zagen we de voorbije jaren dat de Minst Ontwikkelde Landen weliswaar aan preferentieel tarief konden invoeren, maar toch slechts een minimaal deel uitmaken van de import in de Europese Unie. Er zijn dus andere zaken die de toegang van bepaalde producenten tot internationale markten verhinderen en die hangen nauw samen met de praktijken binnen toeleveringsketens. Eén van die oorzaken is het gebrek aan verwerkingscapaciteit van grondstoffen in MOL waardoor ze genoodzaakt zijn grondstoffen aan lage prijzen i.v.m. afgewerkte producten te exporteren.

Vraag: Hoe kan de handelspraktijk bijdragen tot ontwikkeling? Hoe zullen gemarginaliseerde en kleinschalige producenten geïntegreerd worden in toeleveringsketens? Welke rol ziet de Europese Commissie zich daarin spelen?

- *De rol van andere actoren (naast de Europese overheid)*

De focus van de Mededeling ligt op de rol van de Europese Commissie, maar zoals in de vorige Mededeling worden belangrijke andere actoren, zoals consumenten, bedrijven en het maatschappelijke middenveld, niet of slechts zijdelings behandeld. Nochtans is de rol van bijvoorbeeld de private sector en hun praktijken binnen internationale toeleveringsketens van cruciaal belang voor een positieve impact van handel op ontwikkeling. Er is nood aan een volledige transparantie van de activiteiten van bedrijven. Ingeval ILO-standaarden of mensenrechten geschonden worden, moeten bedrijven ook ter verantwoording geroepen kunnen worden.

Vraag: Welke maatregelen zullen er genomen worden om de private sector hierin te sturen?

Oxfam-Wereldwinkels is een democratische vrijwilligersbeweging die door haar strijd voor een rechtvaardige wereldhandel opkomt voor ieders recht op een menswaardig leven. Oxfam-Wereldwinkels is de voornaamste organisatie voor eerlijke handel in België. Oxfam-Wereldwinkels maakt deel uit van Oxfam-in-België en van Oxfam International en is lid van de European Fair Trade Association (EFTA).

Contactpersoon: Eline Demey, beleidsmedewerker, Eline.Demey@oww.be